

Fågelfaunan har inventerats även i denna skog och var också där värdefull med skogsduvor, grön göling och ormråk som häckare. Hela 10 arter trädhållshäckande fåglar fanns där. Svamparna har inte inventerats helt, men där finns flera arter som saknas i reservatskogen.

Redan idag föreligger påtryckningar från konsumenter att ett större miljöansvar synsamt från skogsföretagen är önskvärt. Att naturvård kommer att visa sig bli värdefullt står klart.

Naturklubben har informerat markägaren Snefringe härads allmänning om fördelarna med att spara skogen som gränssar till reservatet.

Här finns nu en chans för flera markägare att bidra till utvecklingen av Djupebo Naturreservat, och därmed också bidra till skyddet av den biologiska mångfalden i Djupeboområdet. Det är nämligen något som kan komma att bli mycket lönsamt i framtiden.

## Fågellivet i Surahammars kommun 1994

Text och bild: Sören Larsson

Gnienområdet med Högbyröden framstår som en av regionens hetaste fågellokalen för närvarande. Simfågelrastningen i mars/april med svanar och ånder samt vadarfåglarnas rastning i maj, uppvisar i artrikedom och antal sådant som för bara 10 år sedan var något vi inte kunde drömma om att få uppleva.

Sammanställningen om fågellivet i Surahammars kommun 1994, visar att det är alltför få lokaler som bevakas bra. Intressanta fågelmiljöer som vid t.ex. Mag-sjönsdammen, Vågsjön, Stenramen, Bosjön, våra stora mossar, Virsbosjön och Fejngen, saknas det uppgifter från.

Vi har nu sammanställt fågelobservationer för fem av 1990-talets tio år. Samtliga år har det iakttagits över 200 fågelarter

direkt hotade till sin fortsatta existens som häckfågel i Surahammars kommun. 30 % av häckfågellarterna i kommunen lever kvar på ett "halmstrå", det kan vara bra att känna till det när man frossar i alla fynd av rariteter.

Den som läser denna sammanställning kanske kommer på att hans eller hennes iakttagelser saknas. Sänd i så fall in dessa till Naturklubben och de kommer att ingå i det referensmaterial som varje sådan här årsammanställning blickar tillbaka mot. Dessutom - när vi lämnar detta sekel, kommer vi att ge ut en skrift om fåglarna under nittonhundratalet - där kan det vara roligt att vara med.

1994 års sammanställning utgår från de uppgifter som fågelintresserade sändt in till Naturklubben (Jan Österberg, Ashammarvägen 70, 730 60 Ramnäs) eller till VOF's rapportkommitté (Västmanlands Ornitologiska Förening). Totalt handlar det om 2.100 fågelfynd.

Att känna igen fåglar till art är i många fall mycket svårt. Där vi inte kan utesluta att det rör sig om en annan art än den som rapporterats, har vi valt att inte publicera fyndet. Därför kan fynd från tidigare år publiceras här, då de säkerställts. I de fall det är känt vem som upptäckt fågeln, nämns dennes signatur först.

Ett stort tack till all dem som hjälper till med denna mycket angelägna bevakning kring fågelfaunans utveckling i Surahammars kommun. Fågellarna är än så länge de bästa indikatorerna på vår egen livsmiljö, och de är också för majoriteten av människor de mest intressanta varelserna man kan träffa på i vår natur. Alla som hjälpt till med uppgifter till 1994 års sam-

manställning omnämns i fågelrapporten eller signaturlistan.

### Vädret 1994

Efter fem milda vintrar fick vi nu ett mer normalt vinterväder. Förutom ett par korta SV-passager var det minusgrader och snö på marken hela januari. I början av februari föll ännu mera snö, och hela månaden blåste vindar från norr eller öster. Det var minusgrader hela månaden och mycket kalla nätter från den 25:e. Det fanns gott om spår efter småsnögare och trots vintervädret sågs hornugglor och det hördes en hel del pärlugglor i sista februarihalvan.

Med mars kom våren, den 5:e kröp kvicksilvret över nollstrecket för första gången på länge och SV-vindar blåste. Den 10:e anlände första vårfågarna, sånglärka, hägrar, skogsduvor och starar. Den 18:e kom första väderbakslaget, det höll i sig till kvällen den 28:e då vindarna vände till sydliga och dagen därpå drog ett mäkligt sträck av främst sångsvan mot norr. Med följde sädgäss, grågäss, kanadagäss, krickor, ringduvor m.m.

Aprilvädret var fram till den 22:a kyligt och regnigt. Vindarna växlade mellan SO och SV månaden ut, det var varmt och många fåglar anlände under perioden t.ex. ladsvala 24/4, gulärla och svartvit flugsnappare 29/4. Den 29:e slog också björklöven ut i Ramnässtrakten.

Första majveckan var kylig, men den 8:e blåste åter SO vindar och fram till den 18:e var vädret fint och ganska varmt. Göken hördes den 8/5, trädgårdssångaren den 12/5 och tornseglarna den 15/5. Sista tiodagarperioden i maj blåste vindar från N-sektorn och det regnade emellanåt.

Uppseendeväckande vadararter trycktes ner av det dåliga vädret och besöken vid Högbyheden var alltså spännande.

Juni inleddes som maj avslutades med ostadigt och kyligt väder. Från midsommar och ända in i augusti rådde sedan värmebölja, med i juli stundvis rena tropikvärmen. Den 29/7 gick ett mycket kraftigt åskväder över trakten. De tidiga häckfågla t.ex. mesar hade en låg ungdproduktion medan det gick bättre för senare häckare. Rorsångarna och sävsångarna hade en rekordssommar i Lisjöviken.

Den 6/8 föll 20 mm regn och från den 21:a till månadens slut föll 60 mm regn, med höga vattenstånd i sjöarna som följd. Det var gott om ekollon och nötskrinkornas skytteltrafik till och från ekbackarna blev något av förhöstens karaktärsdrag i fågellivet.

Det ostadiga vädret fortsatte i september, hela 130 mm föll de första 15 dagarna. Efter det ideliga regnandet vände vinden den 17:e till nordlig och ett imponerande fågelsträck mot söder tog vid. Från 22:a till månadens slut var det relativt vackert väder.

Oktober började med kyligt väder och redan den 4:e låg 5 cm snö på marken. Vädret var sedan omväxlande fram till andra veckan i november. Den 9/11 föll åter snö och den 12:e var sjöarna islagda. I slutet av månaden blev det åter varmare och sjöarna gick upp igen. Från mitten av december frös åter sjöarna till och det snöade till och från. Barmark på julafton, lite snö på marken nyårsafton. Hösten var fågelfattig och det saknades helt invasionsarter.

## Artlista

### Smålom

Tre värfynd föreligger, 2 ex i Virsbo-sjön 27/4 (MLJ), 2 ex i Sörsjön 30/4 (SLN) samt 1 ex i Sörsjön 8/5 (RLK). Arten ses inte varje år i kommunen och något värfynd finns inte under hela 1980-talet och årets är de första för 1990-talet. För 1990-talet finns fyra höstfynd tidigare. Arten häckar med flera par så nära som i Fagersta kommun.

### Storlom

Arten är rapporterad från 10 sjöar under häckningstiden. De 12 paren vi känner till fick totalt 6 flygga ungar, resultatet är det bästa hittills under 1990-talet, 0,5 ungar/häckning. Lommarna i Fiskkraken, Gryten och Hällsjön fick vardera fram en unge (Hans Nilsson, KLL, SLN) och i Vågsjön fick två av paren 2 + 1 unge (MLJ).

20/6 sågs första ungen på vattnet vid Gryten (KLL), ca två månader senare var ungen flygg (SLN). Det innebär att lommarna påbörjade äggläggningen i mitten på maj. Årets första lom sågs 10/4 vid St Nadden (RLK) och 19/4 rastade hela 10 lommor i Glåpen (SLN). Lommarna uppehöll sig i sjöarna nästan en månad innan äggläggningsstarten.

### Smådopping

En ensam fågel höll till i Högbyheden, Guien mellan 4/5 (MKN) till 24/6 (SLN).

## Skäggdopping

Den negativa utvecklingen hos arten fortsätter. Endast 10 par häckade i hela Surahammars kommun och dessa fick totalt 7 flygga ungar. Paren var fördelade på Glåpen 4 par (SLN), Norrsjön 1 par (KAN), Sörsjön 2 par (SLN), Västersjön 2 par (MLJ) och St Nadden 1 par (RLK). Endast vid Glåpen och Sörsjön sågs ungar.

Även antalet rastande fåglar under hösten minskar i våra sjöar. Största ansamlingen sågs vid Glåpen, 42 ex den 2/10 (RLK).

## Gråhakedopping

För första gången sågs gråhakeparet med en unge i Djupen (SjN). I fem år har fåglarna uppehållit sig i sjön, de har gjort flera häckningsförsök men boet har rövats efter någon tid, desto roligare att de äntligen lyckas. Därmed återkommer de säkert även 1995.

Redan 25/4 anlände första doppingen till Djupen (SLN), det är det hittills tidigaste datum den anlände.

## Svarthakedopping

Ingen häckning rapporterad i år. Ett par började bygga bo i Högbyheden 25/4 (SLN) men boet svämmade över och efter några dagar försvann doppingarna från lokalen. Vid de tidigare årens häckningslokaler Turkiesjön och Näcksjön sågs som mest 1 par på vardera lokalen (JAG, SLN). Här kan mycket väl häckningsförsök gjorts men misslyckats. Tillfälligt sågs också arten på Lisjöängar under första veckan i maj (RLK). I Djupen uppehöll sig en ensam fågel mellan 8-21/5 (MLJ, KAN). På den för arten udda lokalen Vågsjön rastade 1 ex den 31/7 (MLJ).

## Storskarv

Det är fjärde året i rad som arten ses i kommunen. 4 ex sträckte i vacker formation över Glåpen 23/8 (SLN, GLN).

Storskarven tillhör de fågelarter som för närvarande ökar i Sverige. Flera nya häcklokaler har uppstått utefter svenska ostkusten och den har nu t.o.m. för första gången i modern tid häckat i Västmanland vid Mälaren. Vi kan fortsätta räkna med fynd av denna havsfågel hos oss.

## Rördröm

1 ex "bölade" i Glåpen 17/4 (SLN, GLN) och mellan 25/4 och 23/6 hördes en hane i Västersjön (MLJ, YPN). Den 11/9 sågs 2 ex i Lisjöviken (SLN).

Det är fjärde året i rad som rördröm hörs ropa i Västersjön. Tidiga morgonbesök i slutet av augusti vid sjön skulle säkert ge fynd av övningsflygande ungfåglar. Någon häckning har ännu inte konstaterats i kommunen.

Även 1993 sågs rördröm i Lisjöviken i början av september.

## Häger

Under hela 1990-talet har arten häckat vid Lisjö, detta år med 3 par (YPN). Antalet flygga ungar är okänt. Vid Virsbo-sjön sågs 9 ex den 6/7 (RLK, SLN) minst 6 av dessa var årsungar och häckning bör ha ägt rum någonstans i trakten.

Hägern är numera att betrakta som en karaktärsart vid våra våtmarker, som mest sågs 11 ex vid Högbyheden 15/7 (SLN). Samtliga månader utom vintermånaderna december, januari och februari sågs arten.

## Knölsvan

Två häckningar i kommunen i år. I par fick fram 2 ungar i Östersjön (YPN) och ett annat par fick en unge i Västersjön (KLL). Även i St Nadden fanns 1 par hela sommaren men skred aldrig till häckning (SLN).

En anmärkningsvärt stor flock, 20 ex sågs sträcka norrut över Ramnäs mitt i vintern den 5/2 (JGP). En ungfågel övervintrade från 1993 vid Heden i Kolbäck-sån (SLN) och två gamla fåglar fanns hela december på samma lokal (RLK).

## Mindre sångsvan

Den 29/3 blåste det friska sydvindar efter några dagars vinterväder. Ett väldigt sångsvansdrag denna dag drog med sig hela 5 st mindre sångsvanar till Gnien (SLN). Samtliga var gamla utfärgade fåglar. En av fåglarna bar gul halsring men kunde inte avläsas. Fågeln torde vara ringmärkt på vinterkvarteret i Holland. 5/3 1992 sågs också en fågel på Storängen med gul halsring.

Tre av de mindre sångsvanarna flyttade ut på stubbåkrarna på Storängen där de också kunde ses dagen efter (RLK), den 3/4 fanns bara en fågel kvar (TFG). 1/5 rastade 1 ex i Norrsjön (RLK).

Den 4-6/11 sågs 1 ex rasta i Norrsjön (RLK), det är veterligt första gången en mindre sångsvan rastar under höstflytten.

## Sångsvan

"Sångsvanåret 1994" utmärks främst av sex mycket heta dagar i skiftet mars/april. Då rastade som mest 522 svanar i Gnienområdet 30/3 (RLK). Fåglaerna altemnerade mellan Gnien och stubbåkrarna på Storängen. Denna magnifika naturupplevelse blev tyvärr aldeles för kort p. g. a.

att människor uppträdde som om det var frågan om tamlöshets. Störning på störning skrämde iväg fåglarna.

Vid Norrsjön blev det inte samma omfattande rastning som tidigare år. Som mest räknades 215 ex den 8/4 (KAN, LHM). Över 100 rastade sågs vidare vid Lisjöängar 30/3 (MLD), 158 ex vid Nadden 15/3 (TFG), lika många på Bäckeslätt 30/3 (SLN) och som mest 212 ex vid Västsura 11/4 (SLN).

Endast fem häckningar har rapporterats. Från tre av dessa finns häckningsresultat i form av två ungar vardera.

En liten nyhet blev att ett stort antal sångsvanar rastade i Norrsjön mellan 29/10 och 12/11 (KAN, KAO), som mest sågs 100 ex den 4/11 (RLK). Den milda hösten gjorde att ännu den 11/12 rastade 41 svanar i Gnien (SLN).

Det finns en tendens till att sångsvanarnas rastningsrytm under våren har förändrats. I tidigare årtionden låg svanarna kvar vid lokalerna i några veckor, de senaste åren har sträcket passerat på bara någon dag. Samtidigt ökar antalet svanar som passerar över vår trakt.

## Sädgås

Mellan 25/3 till 1/5 rastade sädgäss vid Lisjöängar (KAN, SLN), som störst var flocken den 16/4 med 45 ex (RLK). Vid Gnien rastade gässen från 25/3 till 22/4 (RLK, SLN). Störst var flocken den 16/4 med 178 ex (SLN). Notera likheten mellan de båda lokalerna. Det lär vara så att gässen är mycket trogna sina rastlokaler och använder dem år efter år. De rastande gässen vid Gnien är ovanligt oskygga, de betar mycket nära bebyggelsen och lär inte större notis till bilar och cyklisterna



Sädgås

är fåglar som av olika anledningar hamnat fel och följer sädgässen till deras häcklokaler. Att spetsbergsgås och sädgås skall kunna samhäcka är väl inte omöjligt, men hur ser avkomman ut. Spana mera i gås-flockarna.

Under hösten noterades en bra sträckdag. I friska nordvindar och regnstänk sträckte 418 sädgäss fördelade på 20 st flockar under 4 förmiddagstimmar den 18/9 vid Gnien (SLN, RLK).

## Bläsgås

Den ras av bläsgås som vi har största chans att se har sitt vinterkvarter vanligtvis i Holland eller Belgien och de häckar över 200 mil ONO om oss på den nordryska tundran. De enstaka bläsgäss som vi ser hos oss har felaktigt hamnat i sädgäsflockar och vad som händer dem där är fullständigt okänt. En spännande frågeställning är varför det sågs så många fler bläsgäss i vår trakt på 1970- och 80-talen än vad som görs idag.

## Spetsbergsgås

Två fynd under året av denna i vår trakt mycket sällsynta fågel. 1 ex sågs vid Gnien 14/7 (RLK) och 3 ex rastade på Säterängen vid Gnien den 16/5 (SLN, RLK). Det är veterligt första majfyndet av arten i trakten. Fyndet är intressant då det stämmer överens i tid med de spetsbergsgäss som då lämnar vinterkvarteren utefter den danska västkusten och flyger till häckplatserna uppe vid Spetsbergen. De spetsbergsgäss som vi brukar se i mars och april

27/3 sågs 1 ex sträcka i sädgåsplog vid Gnien (RLK) och likaså 18/9 (RLK). Dessa var 5e och 6e fyndet av arten i kommunen under 1990-talet.

### Fjällgås

1 ex sträckte i en sädgåsplog över Gnien den 12/4 (SLN) och 2 ex likaså i sädgåsplogar över Gnien den 18/9 (SLN, RLK).

Hela 8 fynd har hittills gjorts i Surahammars kommun av denna ovanliga gåsart under 1990-talet. Innan dess finns bara två kända fynd.

Att antalet fynd av fjällgås ökar torde bero på det utplanteringsprojekt som bl.a. Jägarförbundet arbetar med i den svenska fjällvärlden. Med hjälp av "tama" vitkindade gåss lär sig de unga fjällgässen att flytta mot SV istället för till deras naturliga vinterkvarter i SO.

### Grågås

Ännu väntar vi med spänning på den första häckningen. Fram till den 14/5 fanns 4 gåss kvar i Lisjöviken (SLN), möjligen var det dessa som sedan dök upp vid Gnien 4/6 (RLK). Även vid Gläpen som hyser lämplig miljö fanns 3 gåss den 26/5 (RLK) och vid Djupen 2 gåss den 6-8/5 (MLJ). Är detta början på något som skall resultera i häckningar om något år?

En omfattande rastning skedde vid Gnien första dagarna i april. Som mest sågs 21 ex den 1/4 (RLK). Vid Lisjöängar, som också är en attraktiv lokal för arten, sågs som mest 7 ex 4/4 (TFG). Årets första fynd gjordes vid Gnien av 2 ex 12/3 (RLK), inga höstfynd föreligger.

### Kanadagås

Som mest rastade 405 ex på Storäng- en 1/4 (RLK) och vid Lisjöängar 228 ex samma dag (MLJ). Även under hösten fanns imponerande flockar. 360 ex vid Norrsjön 6/11 (RLK). Redan 25/7 rastade 139 ex på Högbybaden, troligtvis var det den flocken som sedan ökade undan för undan under hösten. Den höll till alternativt vid Gnien, Magsjön, Östersjön och sjöarna vid Lisjö.

### Vitkindad gås

2 ex rastade på Storängen 1-3/4 (RLK, LEN) samt 1 ex, troligtvis samma, sågs vid Gnien och St Nadden 8/10 (SLN, GLN). 11 fynd har nu gjorts av denna gåsart i kommunen under 1990-talet.

### Prutgås

En stor plog innehållande 130 gäss sågs sträcka över Aliden, Ramnäs den 9/9 (RLK). Vid speciella vädersituationer ses stora flockar prutgäss även hos oss, så skedde 1982 och även 1992. Arten ses långt ifrån årligen i vår trakt.

### Gravand

1 par rastade vid Högbybaden 21 och 22/5 (SLN, IAG). Det är 3e fyndet av arten i kommunen.

### Bläsand

1994 kom att bli ett riktigt "bläsand-år" hos oss. Vi fick uppleva den mest omfattande rastningen på mycket länge i trakten. Den 9/4 sågs de första vid Lisjö- ängar (KAN) och två dagar senare de första vid Gnien (RLK).

Mellan den 22 och 24/4 fanns mer än 100 ex i Gnien, som mest 130 ex den 24/4 (RLK). Ännu den 3/5 fanns 90 rastande bläsänder vid Gnien.

Då bläsänder fanns på Högbybaden dagligen fram till 11/6 (SLN) väntade vi på att få se någon umgull i juli, dock sågs inte någon. Nämnvärt är att t.ex. 10 hanar rastade på maden den 11/6 (SLN).

Höstrastningen började den 21/8 då 3 ex landade i Högbybaden (RLK), 18/9 fanns 82 ex där (SLN, RLK). Även andra sjöar kom att besökas av bläsänder.

Vid Sörsjön rastade 65 ex den 10/9 (SLN, GLN) och vid Gläpen rastade en flock i en månads tid från mitten av september. Den 24/9 räknades 110 bläsänder vid Gläpen (RLK). Det veterligt första novemberfyndet av arten gjordes vid Norrsjön, 2 ex den 4/11 (RLK).

### Snatterand

27/4 rastade 1 par i Högbybaden (SLN) och 29/4 rastade en hane på Säterängen vid Gnien (SLN, TFG). Arten har sett vid 8 tillfällen i kommunen hittills under 1990-talet.

### Kricka

29/3 sågs årets första krickor vid Gnien (SLN). Från 8/4 till 3/5 fanns över 200 rastande krickor i området. Främst nyttjades Högbybaden, men även Gunnars äng och västra delen av Säterängen var attraktiva. Den 24/4 fanns 600 krickor vid Gnien (SLN). Vid Lisjöängar, som är vår andra viktiga rastlokal för krickor, sågs som mest 200 ex den 21/4 (MLJ).

Högbybaden vid Gnien utgör också en värdefull häcklokal för krickan. Fem

kullar kunde noteras med en sammanlagd produktion av 42 ungar (SLN).

Under hösten utförde inte Högbybaden samma attraktionsvärde som tidigare år. Som mest noterades 140 krickor den 17/9 (SLN).

### Gräsand

Som mest sågs 626 ex rasta i Gnien 10/4 (SLN) och under hösten sågs största antalet rasta i Gläpen 545 ex den 15/10. Dessa änder sträckte över till Högbybaden på nätterna för att beta. Att Högbybaden också blivit en mycket viktig lokal för ruggande änder ser vi. 7/6 fanns 204 hanar i pågående ruggning på maden. Den öppna Kolbäckån nedanför Aliden i Ramnäs har blivit en övervintringslokal för gräsänder. Antalet änder ökar för varje år, den 10/2 fanns 90 ex i än (RLK).

### Stjärtand

Skapandet av Högbybaden och restaureringen av våtängarna vid Gnien tycks vara positiva biotopåtgärder även för stjärtand. Första stjärtänderna sågs i Gnien 8/4 (RLK), därefter finns 13 aprilfynd, 4 majfynd, 1 juni fynd, 2 augustifynd och 3 septemberfynd av rastande stjärtänder i området. Det rör sig ännu om relativt få individer av denna "ädeland". Som mest 5 ex den 2/5 och 6 ex den 18/8 (SLN). Sommarfyndet utgjordes av 1 par som rastade den 7/6 (SLN).

Vid Sörsjön rastade 1 ex den 10/9 och vid Gläpen 17/9 (SLN) och 29/10 (RLK).

### Årta

Kvällen den 7/6 var en stor glädjekväll vid Högbybaden. En årthona med 10 små

dunungar i släptåg visade sig ute på maden (SLN). Ännu den 26/6 fanns hela ungfågeln kvar. Den 10/6 sågs ytterligare en årthona men 8 ungar och den kullen sågs fram till 22/6 (RLK).

Redan 23/4 landade de första årtorna i Gnien (SLN), och de fanns sedan i området hela maj och juni. Som mest sågs bara en hona, men mellan 12 - 17/5 fanns två hanar i området (RLK, SLN).

Förutom vid Gnien rastade en hane på Lisjöängar 25/4 (LHM) och vid Turkiesjön sågs 1 par 3-7/5 (SLN, RLK) och en ensam hane 16/5 (RLK).

Artan är numera upptagen på listan över hotade fågelarter i vårt land.

## Skedand

Redan 21/4 sågs de första vid Lisjöängar (KAN, KAO). Turkiesjön har alltid varit en fin lokal för arten. Den 4/5 sågs 2 par i sjön (RLK), 21/5 3 hanar och 1 hona (SLN). Tyvärr gjordes inte någon uppföljning för att finna häckning där.

Vid Gnien anlände de första 23/4, som mest rasta 6 ex den 26/4 och 3/5 (RLK). Två honor sågs fram till 24/5. 7/6 sågs återigen en hona och vi väntade på att den andra honan skulle komma med en ungfågeln - så blev det dock inte. Att fåglarna gjorde häckningsförsök men misslyckades tyder uppträdandet på.

## Brunand

Ett ovanligt stort antal fynd har gjorts av brunand i år. Framst är det Gnien och Högbyheden som lockar arten. 17/4 rastade 3 par i sjön (SLN, RLK). Om något häckningsförsök gjorts är osäkert, 29/4 sågs sista honan medan en hane fanns kvar till 28/5 (TFG, SLN).

Förutom vid Gnien sågs en hane i Djupen 23/4 (SLN), samt i Norrsjön 24/4 (RLK).

Ett höstfynd finns av 2 ex i Gläpen den 19/9 (SLN). De ingick i den stora gräsandsfloeken som rastade där.

## Vigg

Fyra kullar sågs i Turkiesjön 19/7 (RLK). Vid Näcksjön fanns 5 honor och 6 hanar 18/5 (SLN) och vid Djupen 2 par 6/5 (MLJ). Eventuella häckningsresultat kontrollerades aldrig vid dessa lokaler.

## Alfågel

En hane rastade i St Nadden 7/5 (RLK), 1 par i Gläpen 13/5 och 8 ex den 15/5 (SLN). Alfågel ses inte årligen i vår trakt, det krävs en speciell vädersituation med nordvindar under de aktuella dagar som fåglarna sträcker.

## Sjöorre

5 vårfynd och 1 höstfynd är något färre än vi brukar ha. Ovanligt tidigt var den



Swärta.  
Teckning: Jan Österberg.

flock med 9 sjöorrar som rastade i Gläpen 17/4 (SLN), 4 ex rastade i Långsjön 26/4 (JPN), 4 ex i Sörsjön och Gläpen 13/4 (SLN) och 1 ex i St Nadden 8/5 (JÖG).

Höstfyndet utgörs av en flock med 20 fåglar som rastade i Sörsjön 4/11 (RLK).

## Swärta

Den 2/10 rastade en svärta i Gläpen (SLN).

Arten uppträder mycket sällsynt hos oss. Två fynd gjordes 1992 och dessförinnan ett fynd 1984. Räkning av fåglar vid norra Vättern under våren visar att stora mängder svärter sträckte upp mot våra trakter i början av maj. Rikta kikarna mot himlen under tidiga majmorgnar och upplevelsen av en "svärtplog" kan bli din.

## Knipa

Enstaka fåglar övervintrar numera årligen i trakten. Slussen i Sura (MLJ), Slussen i Ramnäs (RLK) och Kolbäckån vid Seglingsberg (KED) är säkra ställen för vinterknipor.

Som mest rastade 76 ex i Gnien 1/4 (RLK).

## Salskrake

Årets första fynd gjordes i Västersjön 9/4 (RLK). Sedan sågs det enstaka eller par i traktens sjöar fram till 25/4. Största antalet var vid Gläpen, 6 ex den 17/4 (SLN).

8/10 gjordes första höstfyndet, 2 ex vid Gläpen (SLN). Förutom Gläpen och Sörsjön som är kända lokaler för arten, sågs 1 ex i Östersjön 16/10 (RLK) samt 2 ex i Vågsjön 30/10 (KAN). Årets sista fynd gjordes i Gläpen 6/11 (SLN).

Under de hittillsvarande åren på 1990-talet har salskraken uppträtt vanligare i vår trakt än under tidigare årtionden. En möjlig effekt av milda vintrar i strakarnas övervintringsområde.

## Småskrake

31/7 sågs två honor med 6 + 4 ungar i följe vid Vågsjön (MLJ). Det är första häckningsfyndet av arten i vår kommun under 1990-talet. Under såväl 1950, -60 och 70-talet finns uppgifter om ungfuglar enstaka år vid Vågsjön. Lokalen besöks förmodligen alltför sällan av fågelintresserade.

Förutom häckningsfynden sågs 1 par i Gläpen 16/4 till 29/5 (SLN), 5 ex rastade i St Nadden 25/4 (RLK) samt 1 par vid Brännmossen, Virsbo 30/4 (SLN).

Höstfynd är ovanligt i trakten. Hela 7 ex sågs i St Nadden 8/9 (RLK) samt 1 ex i Gläpen så sent som 4/11 (RLK).

## Storskrake

För andra året i rad blev det en ganska svag rastning av storskrake i våra sjöar. Vid två tillfällen fanns över 300 rastande fåglar i Gläpen, 371 ex 16/10 (SLN) och 320 ex 4/11 (RLK). Andra sjöar med över 100 ex var, 105 ex i Virsbo 9/10, 100 ex i Västersjön 16/10 och 210 ex i Sörsjön 4/11 (RLK).

Ingen häckning rapporterad, däremot sågs en hona vid Seglingsberg 18/6 och i Virsbo 16/7 (SLN).

Vinterfynd föreligger från Gnien 6/1 och Magsjön 8/1, 6 ex vid Brännmossen, Virsbo 16/1 (SLN). Enstaka fynd gjordes även i Kolbäckån mellan Virsbo och Seglingsberg bl a 12 ex den 19/2 (RLK). Två

decemberfynd finns, 3 ex i Gläpen 11/12 (SLN) och 3 ex i Virsbojsjön 31/12 (RLK).

Antalet vinterfynd är flera än på många år och har samband med förekomsten av öppet vatten.

## Bivräk

Under bivräksungarnas tid i boet var det mycket varmt och torrt, men föräldrar-fågeln verkade ha svårt att finna tillräckligt med getingbon.

Hela 11 lokaler där häckningsförsök troligtvis gjorts har rapporterats, men endast vid två av dessa har flygga ungar noterats, 2 + 1 unge. Följaktligen noterades inte någon stor sträckdag för bivräk under hösten.

Årets första fynd gjordes vid Gläpen 21/5 (GLN) och årets sista vid Gnien 18/9 (RLK).

## Havsörn

Antalet rapporterade fynd är färre än de senaste åren. 2 vinterfynd, 5 vårfynd, sedan finns stort antal sommarfynd av en 3-årig havsörn, den höll till i området mellan Rammås och Lisjöv och ställde till en del oröda i fågelsjöarna i trakten. Dessutom finns 4 höstfynd.

Noterbart är upplevelsen vid Gnien 1/4, då tre havsörnar samtidigt "snurade" över området (TFG, RLK) eller 25/9 uppe vid Gräsgården där en ung havsörn attackerade en stor plogformation tranor. Havsörnen "sprängde" tranplögen till tre flockar och i hög fart fortsatte jakten söderut efter en ensam trana som hamnade utanför flockarna (SLN).

## Brun kärrhök

Mycket stort antal fynd föreligger i år av denna rovfågel. Första fyndet för året gjordes vid Gnien 3/4 (TFG) och så sent som 2/10 fanns en ungfågel vid Västersjön (RLK).

Två häckningar genomfördes i år med 4 + 1 flygga ungar som resultat (SLN). Första kända häckningen i kommunen hittades 1990.

Ungarna hoppade ur bona sista dagarna i juli, vilket innebär att äggläggningen bör ha påbörjats omkring 20 maj.

## Blå kärrhök

Endast sex vårfynd och dessutom första höstfyndet så tidigt som 23/8 vid Lisjövängar (SLN), indikerar att det varit ett dåligt häckningsår för arten. Under hösten sågs 26 blåhökar var av hela 17 st var gamla utfärgade hanar, 8 st gamla honor och en ungfågel.

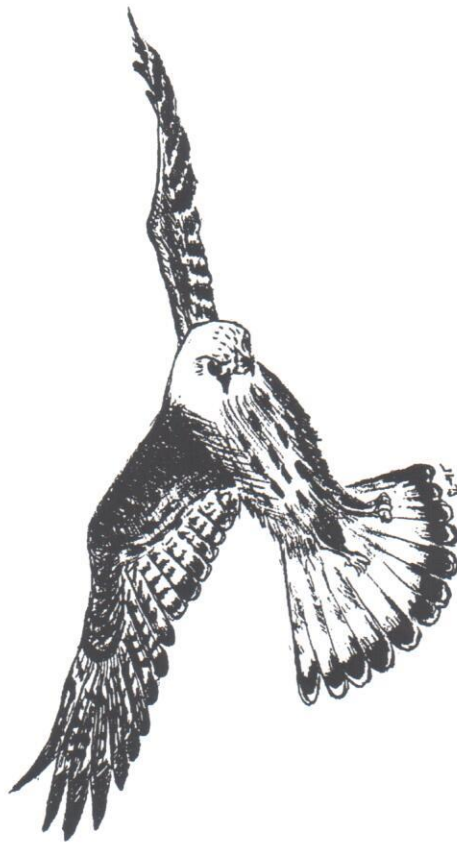
Den 18/9 blåste nordvindar och hela 6 st blåhökar sågs sträcka vid Gnien (SLN, RLK).

Årets första fynd gjordes 27/3 vid Lisjövängar och det sista 4/11 vid Västura (RLK).

## Ängshök

Ett par häckade med 3 flygga ungar som resultat (MLJ). Dessutom finns misstankar om ytterligare en häckning, där en flygg unge noterades (RLK).

1993 var första året som ängshökhäckade i kommunen, då förelåg två häckningar och det finns misstankar om att hansen var polygam och delaktig i båda häckningarna. Även 1994 sågs det bara en hane



Aterigen häckade torrifalk i Surahammars kommun.

under ungarnas botid. Innan dess uppehöll sig en fjolårshane (2K) i området, den försvann dock efter 26/5 (RLK). Ängshökarna anlände till området 15/5. Den 9/8 hoppade ungar ur boet och 14 dagar senare hade de lämnat häcklokalen. Den 2/9 var sista dagen som ängshökshanen sågs jaga i våra ängsmarker (MLL, KLL, SLN, OKN).

Utifrån dessa datum skulle det betyda att ängshökarna påbörjade äggläggningen först omkring 5 juni. Detta stärks också av att ingen hona sågs i kommunen mellan 29/5 - 15/7.

## Duvhök

Endast två häckningar kända från året.

## Ormvräk

Åtta häckningar rapporterades. Låg reproduktion noterades, ofta bara en unge flygg i kullarna.

## Fjällvråk

Två uppseendeväckande fynd föreligger. Den 5/5 sågs 1 ex flyga med byte över ett skogsområde (RLK), och den 4/7 sågs också 1 ex jaga, några km norr om den tidigare obs-lokalen (TFG).

Övriga fynd fördelar sig på 7 aprilfynd, 3 september, 3 oktober, 2 november samt en rastande fågel på Storängen 17/12 (SLN).

## Kungsörn

Förvånsvärt få fynd rapporteras. Ser man till rapporterna är det endast 5 personer som såg arten i Surahammars kommun 1994, ändå förekommer kungsörn här under 8 av årets 12 månader.

Ett ovanligt obsdatum utgör den fågel som sågs vid Gnien den 22/5 (RLK).

## Tornfalk

Efter två års bortovaro återkom tornfalken som häckfågel i vår kommun. Ett

par fick två ungar på vingarna vid Gam-melby (LKN). Paret häckade i ett kråkbo.

Betydligt fler fynd än tidigare, noterades i år. April 4, maj 1, juli 5, augusti 6, september 5 fynd.

### Aftonfalk

På morgonen den 21/5 jagade en gammal hane och en hona sländor vid Djupen (SLN). På en samma dag sträckte en hona norrut vid Gnien (RLK).

Det föreligger två tidigare fynd från 1990-talet av denna stora raritet i vår trakt. En hane vid Gnien 19/6-90 och en ungfågeln samma lokal 20/9-92.

### Lärkfalk

Årets första fynd gjordes 15/5 vid Storängen (TFG) och det sista 28/8 vid Gnien (SLN). Endast en häckning är känd (MLJ). Dessutom sågs fåglar vid ytterligare fem lokaler under häckningstid.

Lärkfalken är något av en doldis i våra marker och under 1994 finns endast 16 fynd av arten registrerade.

### Pilgrimsfalk

På morgonen den 13/5 anföll en gammal hane vadarflocken på Högbybaden vid Gnien. Falken fick inget byte och saitt länge i ett träd i strandkanten och begrundade sitt öde (SLN). Den 4/9 slog en falk våldsamt mot en dufvflock på Hovgårds-gårde, också utan att få något byte (KLL).

Pilgrimsfalk har setts varje år under 1990-talet i vår kommun, hittills har 9 fynd gjorts.

### Fiskgjuse

8 häckningar är kända, från dessa kom 9 ungar på vingarna. Resultatet 1, 1 unge/

häckning ligger på samma låga nivå som tidigare år, och på gränsen för att populationen skall vara självbärande. Vad orsaken är till den låga ungrproduktionen är okänt. Nämnvärt är dock att en berguv tog alla tre fiskgjuseungarna från ett bo, 14 dagar innan de skulle flyga ut (SLN).

### Vattenrall

Från Västersjön, Djupen, Skärpan, Östersjön, Norrsjön och Lisjöviken har ropande "rallar" rapporterats (MLJ, KLL, SLN). Årets första fynd gjordes 28/4 vid Västersjön (MLJ).

### Kornknarr

En enda knarr hördes i år. Vid Tippen i Sura ropade en hane mellan 4-14/6 (KLL, SLN). Fågeln uppehållsplat utgjordes av fuktig igenväxande ängsmark med stora videbuskar.

### Rörhöna

Endast ett fynd föreligger av ett par i Turkiesjön 7-8/5 (RLK).

Rörhönan är ganska ljudlig och därmed lättakttagen. Arten får betraktas som en av de ovanligaste häckfågellarna i vår kommun.

### Sothöna

Vid Turkiesjön sågs som mest 28 fåglar 7/5 (RLK) och den 19/7 kunde 14 ungfalkar ses i sjön (RLK). Vid Djupen fanns 6 par som häckade, resultatet 2 kullar med totalt 4 ungar blir 0,7 u/häckning (SLN). Det dåliga resultatet kan hän-skjutas till havsörmens aktivitet vid sjön.

Vid Sågdammen häckade 2 par och båda fick fram ungar. Vid Högbybaden häckade också 2 par (RLK).

Dessutom sågs sothöns under häckningstid i Norrsjön (KAN, KAO), Västersjön (RLK), Hokebo (RLK) och Lisjöviken (SLN). Ingen häckning har dock rapporterats från dessa lokaler.

Som framgår har sothönan minskat främst i Turkiesjön. Samma tendens uppvisar flera andra vattenfåglar. Anledning-en är att mängden fågelföda minskat i Turkiesjön. För att åter få igång produktio-nen av växtfrö och insekter har "sjön" varit torrlagd under sommaren 1995.

### Trana

Årets första trana sågs vid Norrsjön 26/3 (KAN, KAO).

11 häckningar har rapporterats under året, det är i nivå med de tidigare åren på 1990-talet. Under våren rastade som mest 40 tranor vid Seglingsberg (TFG) och som mest 20 ex på Lisjövångar (KAN, KAO).

En fin sträckdag inträffade den 18/9 då 15 "trapplogar" passerade söderut vid Gnien, innehållande totalt 594 fåglar (SLN, RLK). Den 25/9 passerade 4 "plogar" med 312 fåglar (RLK).

Det finns en liten tendens till att färre tranor ses över vår trakt under vårflytten och större antal under höstflytten om man jämför med tidigare årtionden.

### Strandskata

3 ex rastade vid Gnien 26/4 (LHM, RLK) och 2 ex rastade på stenarna i Glä-pen 30/4 (SLN).

Har setts varje år på 1990-talet, men fåtaligt. 8 fynd hittills.

### Mindre strandpipare

5 par häckade på Sura bruksområde (YPN) och 4 par vid Högbybaden (RLK).

Även vid Lisjövångar och Västsura-gårde fanns fåglar vid lämpliga biotoper, häck-ningsuppgifter saknas dock (MLJ).

Redan 9/4 sågs årets första strandpi-pare vid Västsura (RLK). Det är osäkert var vinterkvarteren för arten är belägna, men det finns vinterfynd av svenska strand-pipare bl.a. från Indien, över 700 mil bort.

### Större strandpipare

Ännu har inte någon häckning av denna art påträffats i vår kommun. Vid Högbybaden finns det fynd under 6 maj-dagar, 6 junidagar och 2 augustidagar.

Anmärkningsvärt är hela 16 rastande fåglar 4/6 (RLK), det var i samband med dåligt väder och nordvindar. 4 ex 20/6 och 21/6 (RLK, SLN) är också nämnvärt.

Arten sågs ej i kommunen varje år innan Högbybaden återställdes.

### Fjällpipare

Tidigt på morgonen den 30/5 rastade 1 ex en kort stund på Högbybaden, en mag-nifik upplevelse för rapportören (JHM).

Fjällpiparen är mycket sällsynt hos oss, det finns veterligen bara 4 fynd tidiga-re. Det första gjordes vid Gnien 1955.

### Ljungpipare

En stor flock, 150 ex rastade på Storän-gen 3/5 (SLN).

Häckande par och revirspelande fåg-lar har rapporterats från sedan tidigare kända häckningsmossar. Stingsmossen, Rövallsmossen och St.Flyten (MLJ, RLK).

### Tofsvipa

Tofsvipan är en av karaktärarterna vid Gnien nu igen. Det är lätt att glömma att för fyra år sedan fanns bara ett häckande

par, som dessutom inte fick fram ungar. Skötsel av ängsmarkerna genom slåtter och kreatursbete är bra för viporna.

Under 1994 räknades i början på maj 23 honor ruvande sina ägg. De var fördelade på Långgrunda 1, Norrbjängan 1, Säterängen 10, Gunnars äng 2, Sörbyängen 1 och Högbyängen 8 (SLN). Möjligen fanns flera honor som inte hittades eftersom det fanns 28 hanar i området. Antal ungar ute på ängarna kontrollerades ej, men på Högbymeden fanns 39 ungar 7/7 (SLN).

Lisjöängar är ett annat viktigt häckningsområde för viporna. Ca 15 par häckade där (SLN) och 8 honor lägg på ägg på Storängen 14/5 samt 4 honor på Fiskar-torpsängen (SLN). 3 honor på Hovgårdsgårde (MLI), 2 vid Turkiesjön (SLN).

Årets första fåglar sågs vid Gnien 12/3 (SLN) och största ansamlingen under våren var 90 ex på Turkieängar 17/4 (RLK), och under hösten 155 ex på Högbymeden 14/7.

### Småsnäppa

Nordliga vindar och busväder är nog orsaken till att det för första gången sågs småsnäppor under vårflyttningen hos oss.

Den 20/5 rastade 2 ex vid Högbymeden (SLN) och 1 ex den 22/5, 24/5, 26/5 och 30/5 (JÖG, JHM, RLK)

Inget höstfynd har rapporterats.

### Mosnäppa

För andra våren i rad förekom en omfattande rastning vid Högbymeden.

Mellan 15-31/5 fanns mosnäppor vid maden.

Stora antal sågs 24/5 24 ex (RLK), 23/5 21 ex (TFG, SLN), 28/5 30 ex (IÄG) och 17/5 16 ex (RLK).

Höstfynd av mosnäppor inträffar mer sällan. Från Högbymeden finns 4 höstfynd, i samtliga fall rörde det sig om rastande ungfåglar. 4 ex 20/8 (SLN), 1 ex 21/8, 5 ex 22/8 (RLK) och 2 ex 28/8 (SLN).

Mosnäpporna provianterar på gräs-fria, gytjiga eller leriga strandängar, så länge sådana finns vid Högbymeden rekommenderas ett besök vid lokalen omkring 15 maj för att uppleva denna mycket trevliga småvadar.

### Kärnsnäppa

Ovanligt med vårfynd. 1 ex Högbymeden 15/5 (TFG) samt 1 ex 26-28/5 samma lokal (JÖG).

Sydsträcket ser vi mer av, speciellt vid sydvästvindar och passerande nederbördsfronter.

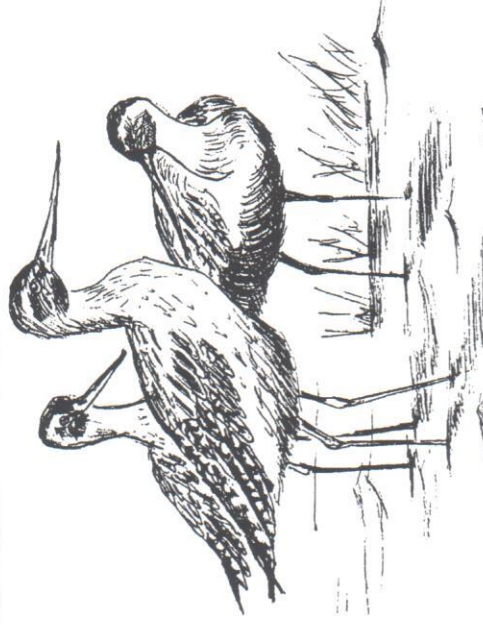
26-27/6 rastade första "kärnan" på Högbymeden, 30/6 fanns 8 ex. I samband med ett tillfälligt lågtryck landade 28 ex den 15/7, 17 ex den 16/7 och 9 ex den 17/7 (SLN).

18/8 anlände första ungfågla 4 ex (SLN), som mest var det 6 ex 21-22/8 (RLK).

Kärnsnäpporna rastar bara några timmar eller någon dag på lokalen, orsaken kan vara flera, men jagande sparrhökar och bruna kärnhökar motar ofta upp vadarflocken.

### Spovsnäppa

6 ex rastade vid Högbymeden 15-16/7 (SLN), samt 1 ungfågel 21/8 (RLK) och 23/8 (SLN).



Rastande myrspar på högbymeden

Spovsnäppan ses inte varje år i kommunen. Årets fynd visar när de gamla resp. ungfågla passerar över vår trakt. Vädret avgör sedan om de skall gå ner och rasta eller inte.

### Myrsnäppa

En av vårens stora upplevelser på Högbymeden blev rastningen av myrsnäppor. Tidigare finns endast två höstfynd av arten i vår kommun.

26/5 hittades 1 ex bland mosnäpporna (JÖG), i samband med busväder 29/5 fanns hela 8 ex på Högbymeden (RLK). Stort antal fågelintresserade anlände för att få se myrsnäpporna. Den 4/6 rastade ånyo 1 ex på maden (RLK).

### Brushane

Första fåglarna 16 ex sågs vid Gnien 24/4 (RLK). Sedan sågs i stort sett dagligen brushanar fram till 30/6. Som mest räknades 212 rastare den 13/5 (SLN).

Inget fynd gjordes i juli, däremot i augusti då som mest 30 rastande ex 23/8. Årets sista brushanar rastade på Säterängen 23/9 (SLN).

Arten har ännu inte påträffats häckande vid Gnien, mycket tyder på att det inte är alltför avlägset.

### Enkelbeckasin

Stort antal, 100 ex provianterade på Högbymeden 27/7 (SLN).

### Dubbelbeckasin

1 ex spelade på en liten sjömad vid Gläpenbadet 14/5 (SLN), och likaså 1 ex spelande vid Västersjön 17/5 (KLL).

Härmed har 6 fynd gjorts hittills under 1990-talet. Arten var extremt sällsynt under 60-, 70- och 80-talet. Det finns en tendens till att dubbelbeckasinen ses och hörs oftare i södra och mellersta delarna av landet nu. Det visar också iakttagelserna i Surahammars kommun.

### Dvärgbeckasin

Inget fynd har rapporterats under året.

### Myrspov

Något enstaka fynd görs numera årligen av denna mycket vackra spov. Den 10/7 rastade 24 ex på Högbymeden (LLN, SLN). Fågla var kvar dagen efteråt, reducerades till 12 ex 12/7 och 8 ex den 13/7. Den 14/7 fanns en ensam spov kvar (SLN, RLK).



## Småspov

Ensamma fåglar har noterats vid följande tillfällen. Gnien 1/5 (SLN), 6/5 (RLK), Turkieängar 17/5 (RLK) och Gnien 30/6 (SLN).

Hittills har 12 fynd gjorts under 1990-talet. Arten ses mer sällan nu än under tidigare årtionden.

## Storspov

Vid Gnien häckade 3 par. Endast ett av paren kläckte fram ungar, men dessa blev ej flygga (SLN).

Vid Västersjön häckade 2 par. Ett av paren kläckte fram ungar, men även där försvann ungarna under uppväxttiden (MLI, SLN).

Vid Turkieängar och Brämmossen i Virsbo fanns ett par vardera fram till ägg-läggingsstart. I slutet av maj var fåglarna borta från lokalerna (SLN).

Det går mycket dåligt för storspovarna i trakten. Under hela 1990-talet har veterligen bara 2 ungar blivit flygga och det var 1992.

## Svartsnäppa

Årets första fynd gjordes 29/4 vid Gnien (SLN). Vårstrastningen pågick fram

till 16/5 med största antalet 14 ex 4/5 (RLK).

Redan 4/6 återkom svartsnäpporna, nu på sydflyttning och arten fanns sedan vid Högbyrastade fram till 25/7 med störst antal 51 ex 21/6 (RLK). Tillfälligt rastade 24 ex på maden 21/8 (SLN).

För närvarande finns bara Gnien och Högbyrastaden i kommunen som utgör en viktig rastplats för denna gracila vadare. Vi ser fram emot att Lisjöängar, Felingen och Lönnbrosjön också kan bli värdefulla rastlokaler för våra "storvadare".

## Rödbena

Den 30/6 hittades tre små rödbenedubollar på Högbyrastaden och på kvällen den 28/7 lyfte alla tre mot vinterkvarteret. Den första lyckade häckningen av rödbena var genomförd (SLN).

Den förstarödbenan anlände till Gnien 23/4. Därefter fanns det fåglar i området hela maj, juni och juli. Tre mindre toppar i rastningen kan noteras omkring 12/5 7 ex (MKN), 31/5 5 ex (RLK) och 10/7 14 ex (SLN).

Möjligen gjorde också ett andra par ett häckningsförsök, då fåglarna revirspelade och parade sig inom ett avgränsat område (RLK).



Rastande simsnäppor på Högbyrastaden.

## Gluttsnäppa

Det blev en ovanligt omfattande rastning av "gluttar" vid Högbyrastaden såväl under vår som höstflyttningen.

Under våren fanns gluttsnäppor vid Gnien från 24/4 (RLK) till 23/5 (TFG). I skiftet april/maj var kulmen, 24 ex såväl 1/5 som 2/5 (SLN).

17/6 anlände första "glutten", på sydsträck, sedan fanns fåglar i området resten av juni och hela juli med störst antal 36 ex den 2/7 (SLN).

Endast 2 augustifynd föreligger, 2 ex 18/8 och 1 ex 21/8 (SLN).

Under våren sågs arten också vid Lisjöängar, 13 ex 1/5 (RLK) och 10 ex 6/5 (MLI).

## Grönbenan

Återigen en vår med stora mängder rastande grönbenor vid Gnien. Den första sågs redan 23/4 (SLN). Den 13/5 räknades hela 416 ex på Högbyrastaden (SLN). Vårsträcket avslutades 23/5 (TFG). Även vid Lisjöängar rastade grönbenor, som mest 60 ex 8/5 (SLN).

Höstrastningen blev dock föga imponerande, kanske främst beroende på Högbyrastadens igenväxning. 27/6 noterades första fåglarna på sydsträck och som mest sågs 40 ex 24/7 (TFG).

## Roskarl

2 ex rastade på Högbyrastaden 26/5 (PJT) och 1 ex 29/5 (SLN). Det är första fynden av arten i kommunen under 1990-talet, tidigare finns 3 fynd.

## Smalnäbbad simsnäppa

Aldrig tidigare har vi upplevt något liknande i vår trakt beträffande simsnäpp-

por. Den 21/5 sågs 2 extrasta på Högbyrastaden (SLN, GLN), förmodligen var det samma fåglar som låg kvar till den 26/5 (JÖG). Den 4/6 fanns återigen 2 ex på maden (SLN) och den 19 och 20/6 rastade 1 ex (SLN, RLK).

Stora skaror med fågelskådare besökte Gnienområdet just för att titta på simsnäpporna.

## Dvärgmåsar

Redan 24/4 sågs 1 ex vid Gnien (RLK). Under två majdagar 8-9/5 rådde rena "dvärgmåshysteri" i trakten. Uppaktningen var en mäktig kläckning av fjädermygg i våra sjöar. Vid Sörsjön jagade hela 27 dvärgmåsar myggor från vattenytan och 8/5 och dagen därefter 24 ex (RLK). Liknande antal har aldrig tidigare setts i trakten. Även Norrsjön (2 ex) och Gläpen (1 ex) fick dvärgmåsbesök (RLK, JÖG).

## Skrattmåsar

Vid Turkiesjön räknades ca 1400 måsar 7/5 (RLK) och vid Djupen ca 500 ex (SLN). Vid båda lokalerna är det omöjligt att från stranden räkna antalet bon. Hur som helst var det två stora och livfulla kolonier.

Vid Turkiesjön specialiserade sig en räv på att simma ut och plocka måsungar (SLN) och vid Djupen avbröt alla måsarna häckningen i andra juniveckan, orsaken till det är inte känt. Vid Näcksjön, där 2 par häckade 1993 hade det nu bildats en liten koloni innehållande 36 bon (SLN). Vid Högbyrastaden, påbörjade 7 måspar ruvning (RLK), ett av paren lyckades också få fram ungar (SLN). Den lilla kolonin vid Gryten

övergavs också innan häckningen fullgjorts (SLN).

Skrattmåsarna verkar vara mycket känsliga för olika omvärldsfaktorer, vilket kan utlösas av annan negativ miljöpåverkan. Vid Högbyrösten där många skrattmåsar rastade under sensommaren, hittades 4 st döda adulta måsar (SLN). Uppgifter om döda fåglar finns också från Turkesjön.

Det finns stor anledning att mer uppmärksamt följa vad som händer i skrattmåsskolonierna.

## Fiskmås

En art som under åren betraktats som allmänt förekommande. Så är inte längre förhållandet, även fiskmåsens minskning bör i fortsättningen följas upp.

Antalet häckande par kontrollerades vid några lokaler under året. Sura brukområde 5 par, fick bara fram 3 flygga ungar (YPN), Vågsjön 2 par, St Nadden vid f.d. Sågen 6 par och St Målsjön 7 par (SLN).

En gissning är att det finns färre än 100 par häckande fiskmåsar i Surahammars kommun för närvarande.

## Silltrut

1 ex sträckte norrut vid Gnien 28/5 och 2 ex söderut 18/9 (SLN). Detta var 5:e och 6:e fyndet av arten i kommunen under 1990-talet.

## Havstrut

Endast tre fynd under året. 1 ex Norrsjön 3/4 (KAN), 2 ex samma lokal 11/4 (SLN) samt 1 ex vid Glåpen 8/5 (RLK, SLN).

## Skrantärna

1 ex sträckte norrut vid Gnien 23/7 (RLK). Det är första fyndet av arten i kommunen under 1990-talet.

## Fisktärna

20 häckande par rapporterade, fördelade på Sura bruksområde 10 par (YPN), St. Målsjön 1 par, Näcksjön 1 par, Högbyrösten 3 par (SLN), Heden 2 par, Kolbäckån vid Muren 1 par (RLK) och Långsjön 2 par (MLL).

Fisktärnan har en svag men till synes fast stam i kommunen.

## Silvertärna

"Fjädermyggsäckardagen" den 8/5 fanns rastande silvertärnor vid flera av våra sjöar. Som mest sågs 13 ex Sörsjön, 2 ex Västersjön, 2 ex St. Nadden (RLK) samt 10 ex Glåpen (SLN). Dagen därpå sågs 2 ex vid Sörsjön (RLK). Den 10/5 13 ex vid Glåpen och 13/5 4 ex vid Glåpen (SLN).

Silvertärnomat tycks aldrig stanna kvar vid någon lokal någon längre tid. En längre bevakning vid Glåpen den 8/5 visade ett ständigt utbyte av fåglar (SLN).

## Småtärna

En av årets häftigaste fågelupplevelser var den småtärna som förärade vår trakt med ett besök den 11/6. Hela en jagade tärnan över Högbyrösten emellanåt ljudligt forkunnande sin existens (JÖG, SLN).

Småtärnan häckar sällsynt på sandreven vid svenska sydkusten, fyndet vid Högbyrösten var det första någonsin i vår kommun.

## Svarttärna

De första tärnorna sågs vid Gnien 4/5 (RGP). Fram till den 5/6 sågs 2-3 ex i området och iakttagelser tyder på att häckningsförsök gjordes (RLK).

Förutom vid Gnien sågs arten vid Västersjön, 2 ex 11/5 (MLL), 1 ex sträckte över Kilbäcksen 13/5 (SLN) och en ungefärlig rastade i Glåpen 20/8 (SLN).

## Gök

Årets första gök hördes 8/5 vid Västersjön (SLN) och Brattheden (BAO).

## Berguv

En häckning resulterade i 3 flygga ungar (LKN, LEN). Under hösten sågs en uv vid Magforsen 16/10 (LAG) och senare i oktober sågs en uv i Surahammars samhälle vid många tillfällen (TFG, MLL). Även vid Felingen i Virsbo sågs en uv 27/10 (MLL).

Då vi tror att det finns minst 2 häckande par i kommunen, är det förvånansvärt få observationer som görs av berguv. De vuxna fåglarna är ju väl så ljudliga under häckningsupptakten i feb/mars och ungarernas mattigarlåte hörs också bra och dessutom under lång period, från maj - augusti.

## Sparvuggla

Endast en häckning funnen, nämligen vid Billsbo där de häckade i en asp (MLL).

Under revirpartiden hördes sparvugglor från endast 6 lokaler, bl.a. den ovannämnda häcklokalen. Vidare vid fjolårets häcklokal Glåpenbadet (SLN), Furnäs (KAN), Stingsmossen (MLL) och Hovmossen (TFG), Elljusspåret, Rammås

(GLR). Även i år har ovannligt få höstfynd rapporterats, endast 3 st.

## Kattuggla

Fem häckningar kända, nämligen vid Västsura, Elingbo, Kungshammaren, Brinken och Olberga (KLL, LEN, MLL).

Vid Västsura, Elingbo och Brinken häckade uggorna i Naturklubbens holkar.

Antalet fynd av ropande kattugglor, januari 1, februari 2, mars 4, april 2 och maj 2 ger ingen som helst vägledning när det gäller bevakning av populationen, därför är klubbens holkprojekt än mer motiverat.

## Lappuggla

För första gången påträffades lappuggla som häckfågel i Surahammars kommun. Det har misstänkts att den häckat även tidigare år. Resultatet blev en flygga unge och ännu den 20/6 satt ungen kvar i boet (SLN, GLN). Den 14/8 hittades två flygga ungar vid en annan lokal, var den häckningen genomförd är okänt (SLN, GLN).

Eftersom lappugglan för närvarande utgör ett attraktionsvärde för mindre nogräknade oseriösa personer är det tyvärr nödvändigt att tills vidare behandla alla uppgifter kring fåglarna med försiktighet. Vi kan därför inte publicera uppgifter om ropande hanar under våren eller iaktagna fåglar under hösten, förrän om något år.

## Hornuggla

1991 var ett bra hornuggleår, 1994 blev också ett bra hornuggleår. 9 ropande hanar under våren och 8 st påträffade ungpullar. Ungkullarna fanns vid: Furnäs 2 u.

(MKN), Trugsbo 5 u. (SLN), Norrby 4 u. (SLN), Skärpan 4u. (SLN), Dalkars, Mag-sjön 4 u. (SLN, IÅG), Västersjön, Jobsbo 3 u. (RLK), Reningsverket, Virsbo (MLJ) och Felingen 2 u. (SLN).

De första ungarna hördes mattigga utanför boet redan 23/5 (MKN) och fram till 29/7 hördes mattiggande ungar t.ex. vid Norrby (RLK).

Hornugglorna häckar i risbon i skogs-dungar, en intressant fråga är hur länge ungarna finns kvar i bodungen. De lämnar boet redan 14 dagar efter kläckningen. Vid Furnäs fanns ungarna kvar i bodungen mellan 23/5 - 9/6 dvs. 18 dagar (MKN). 10 dagar senare fanns ungarna ca 1 km från bodungen (SLN).

Vid Magsjön fanns ungarna i bodung-en 12 - 24/6, 13 dagar (IÅG), vid Norrby mellan 4 - 20/6, 17 dagar (SLN).  
Tre vinterfynd föreligger också 1 ex vid Trugsbo 23/2 (SLN), 1 ex vid Renings-verket, Virsbo 25/2 och 1 ex vid Sörby, Gnien 26/2 (RLK).

**Päruggla**  
Projektart i Naturklubben, 8 häck-ningar kända varav 5 st i Naturklubbens holkar. Häckningarna i holkarna resultera-de i 15 st flygga ungar, 3,0 u/häckning. Av de tre "naturliga" häckningarna rövades två, ingen av holkhäckningarna rövades.

Undervåren hördes 15 ropande hanar, den första redan 25/1 (SLN).

**Nattskärre**  
1 ex spelade straxt norr Finnsmossen 19/6 (SLN), likaså 1 ex vid Jobsbo 20/6 (RLK), 1 ex vid Öketjärn, Virsbo 20/6 och

1 ex norr om Näcksjögraven 20/6 och vid Finnstugehygget 2/7 (SLN).

1 ex sågs jaga insekter vid Sura bad-hus 5/6 (SLN) och 1 ex satt på vägen vid Furnäs 28/7 (MKN).

Uppgifter saknas från sedan tidigare kända nattskärretillhåll, främst östra de-larna av kommunen, från Timmermossen upp till Gölmossen.

**Kungsfiskare**  
Ännu har inte någon häckning hittats av kungsfiskare. Dessutom föreligger en-dast 4 fynd av arten från året, 1 ex vid Sura slussen 24/4 (IÅG), 1 ex samma dag vid St. Nadden, f.d. Sägen (OLR), 1 ex Öster-sjön, Sura 30/4 (KLL) samt en höstiaktta-gelse av 1 ex vid Gläpen 23/9 (KLL).

Bättre eftersök kan innebära att kungs-fiskaren kan föras upp på listan över häck-fåglar i Surahammars kommun.

Övriga lokalerna med misstänkt häck-ning i omgivningen var Uggelbo (IÅG), Seglingsbergs station (RSN), Norrsjölun-den (KAN) och Gammelby (SLN).

Efter häckningstid gjordes 8 fynd i juli, 2 i augusti, 2 i september och 3 i oktober.

Två vinterfynd föreligger. 1 ex Bäck-eslätt 6/1 (LEN) samt 1 ex på talgutfo-dring Björnstugevägen i Sura 3/12 (KAN, KAO).

"Mindre hacken" indikerar högt na-turvärde där den förekommer d.v.s. miljö-med stor biologisk mångfald. Dess nuva-

## Blåkråka

Den 10/6 upptäcktes blåkråka på ett mindre hygge norr om Rövallsmossen (MHN). Fågeln uppehöll sig på lokalen endast en timme. Många tillresta fågelskådare drog den i varje fall dit.

Det är veterligt andra fyndet av arten i kommunen i modern tid. Det första gjor-des vid Elljusspåret i Ramnäs, sommaren 1987 (Solveig Svensson).

## Gråspett

En hona uppehöll sig vid en talgutfo-dring i Kyrkbyn, Ramnäs 4-7/2 (LEN, MLJ).

Det är 6:e fyndet av arten i kommunen under 1990-talet.

## Mindre hackspett

Var utsedd till inventeringsart i Natur-klubben under året. 4 häckningar hittades, dessutom fanns fåglar på ytterligare 4 lo-kaler, där de uppträdde som om de häck-ade. Häckningarna var vid Rävåsuddens i björk (SLN), Forsenområdet i Ramnäs i klubb (LEN, GLR), Annehill, Ramnäs i klubb (RLK) och Herrgårdsparken, Sura i klubb (SLN, MLJ).

Övriga lokalerna med misstänkt häck-ning i omgivningen var Uggelbo (IÅG), Seglingsbergs station (RSN), Norrsjölun-den (KAN) och Gammelby (SLN).

Efter häckningstid gjordes 8 fynd i juli, 2 i augusti, 2 i september och 3 i oktober.

Två vinterfynd föreligger. 1 ex Bäck-eslätt 6/1 (LEN) samt 1 ex på talgutfo-dring Björnstugevägen i Sura 3/12 (KAN, KAO).

"Mindre hacken" indikerar högt na-turvärde där den förekommer d.v.s. miljö-med stor biologisk mångfald. Dess nuva-

rande häcklokaler utvecklas genom att lövträden får fortsätta åldras där.

## Tretåig hackspett

Under 1993 skedde en inflyttning av "tretåiga" till mellansverige. Varifrån de kom är okänt. Det var därför inte helt oväntat att en häckning hittades i Fernans-bo urskog (KED). Antalet flygga ungar är okänt. Bohålet var i en gran (KED). Det är 10 år sedan den senaste kända häckningen, då vid Avlängen-området i Virsbo.

Även på Jan-Olsskogen i Ramnäs hit-tades under hösten spår efter "tretåig" som bevisar att den fanns där under häck-ningstid (RLK).

Ytterligare tre fynd finns. 1 ex vid Felingen 1/1 (KLL), 1 ex i Myrskogen, Gnien 29/1 (KLL) samt 1 ex vid Källdalen 11/12 (RLK).

## Rödstrupig piplärka

1 ex rastade vid Lajsjöängar 8/5 (MLJ, RLK) och 1 ex sågs vid Gnien 30/8 (SLN). Vårfyndet är det 8:e kända i vår kom-mun, höstfyndet är betydligt flera.

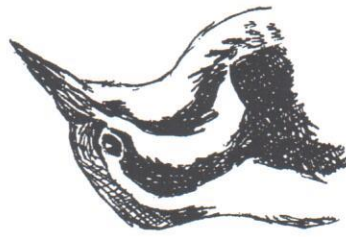
## Trädläarka

1 ex hördes sjunga i kraftledningsga-tan vid Fernansbo urskog 24/4 (KED). Dessutom hördes 1 ex vid Hovgårdens grusgröp i juni (RGP).

Det föreligger uppgifter från andra delar av landet att trädläarkan återkolonise-rar områden. När kommer vi att notera det?

## Strömstare

Den 27/3 sågs den sista strömstaren under våren, nämligen vid Vallsjöbäcken (RLU) och den 16/10 sågs den första för



Tretåig hackspett.  
Teckning: Jan Österberg.

hösten (IAG). Stora antal sågs vid Kolbäckån genom Rannäs 5 ex den 10/2 (RLK) och 8 ex den 20/2 i Kolbäckån genom Sura (RLK).

### Gärdsmyg

Årets första "smyg" hördes vid Bill-sbo 31/3 (MLJ) och den sista sågs vid Settern i Sura 16/11 (MLJ).

Gärdsmyg har övervintrat hos oss vid något tillfälle på 1960-talet. Trots milda vintrar på 1990-talet har vi ännu inte noterat något vinterfynd.

### Näktergal

Det förekom betydligt färre näktergal i vår trakt denna sommar än de senaste åren. Första näktergalen hördes redan 11/5 vid Tippen i Sura (SLN) och den sista 20/6 vid samma lokal (RLK).

2/6 hördes 4 ex vid Tippen i Sura (TFG) och 10/6 4 ex runt Sorsjön (TFG). För övrigt fanns en fågel vid Ståltorp 12/5 till 13/6 (MLJ, SLN), 1 ex vid Sura kyrka 1/6 till 20/6 (KLL, RLK).

Maximalt 10 sjungande hanar blev årets "näktergalsommar" hos oss.

### Blåhake

27 fåglar ringmärktes i Lidsjön under höstflytningen. Den första 24/8 och den sista 11/9 (SLN).

### Svart rödstjärt

Den 6/5 sjöng två hanar på Sura bruksområde (YPN). Den 7/5 och 8/5 hördes en hane (YPN, SLN).

Svarta rödstjärten har tidigare häckat på bruksområdet, senaste häckningen var 1989, men såväl 1990 som 1993 fanns sjungande hanar på lokalen.

### Stenskvätta

Följande häckningar är kända. 3 par på hygesbrändan vid Morsjön, 2 par på Sura bruksområde (SLN), 1 par vid Timmermossen (KLL), Västsura ångar (MLJ), Gniengranen (SLN), Norrby lada (SLN), Elingbo (MLJ) och Störängen (MLJ).

11 häckande par nu, av en fågelart som bedömdes vara allmän så sent som på 1960 och 70-talet. Tidigare utgjorde deras häckningsmiljö av stenområden i jordbrukslandskapet. Fem av ovan nämnda häckningar genomfördes i sådana miljöer.

### Gräshoppsångare

Sjungande fåglar hördes vid 9 lokaler under året. Första hördes vid Väster-



Gärdsmygen häckar tät i Djupebo naturreservat.

sjön 11/5 (MLJ) och den sista vid Tippen 21/7 (TFG). 17 hanar uppräthöll sångre- vir i våra buskmarker. Största antalet fanns vid Tippen, 4 hanar och Lidsjön 3 hanar (SLN, MLJ).

Det som främst påverkar förekomsten av gräshoppsångare i vår trakt är väder- och vindförhållanden i slutet av maj. Värme och vindar från öster för hit många gräshoppsångare.

### Flodsångare

Den 4/6 hördes en fågel sjunga vid Tippen (KLL), den 13/6 var det två fåglar i området. DE uppehöll sig ungefär 200 meter från varandra (SLN). Båda hördes sjunga till 24/6 (SLN).

Arten är en av de häftigaste nattsångarna vi har i vår trakt. Den kommer med varma vindar från sydost, om den häckar här vet vi inte. Överhuvudtaget lever den ett liv som vi inte känner till något om.

### Kärrsångare

1 ex hördes vid Sura golfbana 27/5 (MLJ), 2 ex hördes vid Lidsjön 10/6 (SLN, TFG) och en av fåglarna hördes fram till 19/6 (SLN).

Vid ringmärkningen i Lidsjön fängades två gamla fåglar 23/7 och också en gammal fågel 24/7 (SLN, GLN).

Fyndet vid Sura golfbana är det första majfyndet någonsin i vår kommun. Samtliga fåglar som ringmärktes saknade ruvfläckar och torde inte ha häckat.

### Trastsångare

1 ex hördes tillfälligt från en större vassrugg vid Tippen, på natten den 14/6

(TFG). Detta är 3:e fyndet i kommunen under 1990-talet.

### Härmsångare

Arten har betraktats som ganska vanlig tidigare. Hur situationen är nu är okänt. Två häckningar är kända, nämligen vid Gläpenbadet samt vid Lidsjön (SLN, GLN).

Arten anländer sent till vår trakt, årets första fynd var 1 ex vid Västersjön 20/5 (KLL). Andra lokaler där härmsångare hörts är vid Skogsskolan vid Västsura, 2 st sjungande hanar vid Lerproparna i Sura (SLN), samt Sura bruksområde (IAG).

### Gransångare

Två fynd är särskilt intressanta. 1 ex sjöng vid Elljusspåret i Rannäs 22/5 (LL) och 1 ex sjöng vid Lönnbromossen 3/7 (RSN). Ännu har inget häckningsfynd gjorts i vår kommun, men det är inte alls omöjligt att gransångaren häckar här vissa år.

Under vårträcket gjordes endast ett fynd, 1 ex Högbyn 29/4 (SLN), under höstträcket ringmärktes 2 ex vid Lidsjön, dessutom hördes 1 ex vid Gläpen 17/9, Högbyn 18/9 och vid Rannäs 25/9 (SLN, GLN).

### Mindre flugsnappare

1 ex hördes vid Björnsbolunden, Längsjön 14/5 och 23/5 (TFG). Detta är 7:e fyndet av arten under 1990-talet. Ett häckningsfynd finns rapporterat från "Norrskogen" i mitten på 1960-talet (Harald Wederus).

Mer inriktade studier efter "mindre flug" i vår trakt skulle förmodligen resultera i nya häckningsfynd.

## Stjårtmes

Det är sällan som bofynd görs av stjårtmes. Den 7/5 hittades ett bo i en björk vid Seglingsbergs station (RSN). Häckningar har också noterats i form av flygga ungar, vid Gläpen (SLN), Tippen i Sura (RLK) och Elljusspåret i Ramnäs (JÖG).

Endast 1 oktoberfynd, 2 novemberfynd och 3 decemberfynd visar att det inte förekom några flyttingsrörelser denna höst.

## Varfågel

Antalet fynd fördelade månadsvis. Januari 6, februari 5, mars 4, april 2, oktober 4, och november 1 bekräftar det vi redan visste, att det var rikligt med varfågelföda (snokar och möss) under våren.

## Nötkråka

Under häckningstid sågs fåglar vid Muggbo (RLK), Skyttorp (IÄG) och vid Gläpen (SLN). Det kom att i stort sett saknas hasselnötter under hösten och därav färre fynd av nötkräkor. Noterbart är ändå 4 ex vid Dalbacken 6/8 (RLK).



Råka.

Teckning: Jan Österberg

## Råka

9 vårfynd och 1 höstfynd. Antalet fynd varierar mellan åren men tenderar att vara färre än under de två föregående årtiondena.

Första råkan sågs 13/3 vid Gnien (RLK), den 18/3 fanns 3 ex på Storängen (RLK), dagen därpå 4 ex vid Lisjöängar (TFG). I samband med snöfall den 29/3 rastade hela 10 råkor på Säterängen, Gnien (SLN). Nämnvärt är också en gammal fågel så sent som 8/5 vid Gnien (SLN).

Det enda höstfyndet utförs av 5 ex på ängsmarkerna vid Fiskartorp 15/10 (RLK, SLN).

## Bofink

Följande vinterfynd är kända, 1 ex Äsvägen, Virsbo 7-10/2 (LKN) samt 1 ex Ställverket, Ramnäs 17-21/12 (LÖG). Vinterfynd har gjorts under tre av åren på 1990-talet.

## Bergfink

Enstaka fåglar har setts vid fågelmatningar i januari och februari på Åliden och Åsenlund i Ramnäs (RLK, LEN) samt på Blåbärsvägen i Sura (ML). Ett decemberfynd finns också från fågelbord vid Hotellgränd och Björnstuguvägen i Sura (KAN, IÄG).

Bergfinken är något vanligare än bofinken som gäst vid fågelmatningar under vintern, men båda får betraktas som sällsyntheter under denna årstid hos oss.

## Steglits

För första gången kunde vi konstatera att steglits är häckfågel i Surahammars kommun. Den 5/7 upptäcktes en kull nyss

flygga ungar (4 st) vid Hopslagarvägen i Ramnäs (GLR, OLR). Dagen därpå hittades en kull med 2 ungar vid Herrgårdens Ramnäs (SLN) och samma dag hittades en ej flygg unge i Bruksparken i Sura, den hade ramlat ur boet i en av de stora almarna i parken (SLN). Den 7/7 sågs 4 ungar på Sura bruksområde (YPN).

Det blev tre heta "steglitsdagar" med fyra påträffade häckningar.

Även i övrigt föreligger fler fynd än tidigare år. Nämnvärt är en flock med 24 ex på Sura bruksområde den 14/12 (YPN).

Att steglitsen gynnas av milda vintrar och att stora åkerarealer ligger i träda år efter år är klart. Med inträdet i EU kommer jordbrukspolitiken återigen att förändras, vilka följder det får för fåglar som äter olika växtfrön finns anledning att följa.

## Vinterhämpling

Ett fynd under året. 12 ex vid Gnien 1/4 (RLK). Arten sågs oftare i vår trakt under de två tidigare årtiondena.

## Gråsiska

Ovanligt tidigt började gråsiskor uppträda i våra marker under sydsträcket. 29/7 vid Klysen, 12/8 vid Gläpen och därefter de flesta dagarna i augusti. Detta var en helt ny förekomst och någon förklaring finns ännu inte.

## Snösiska

Speciellt utfeter svenska ostkusten var snösiskan talrik i gråsiskeflockarna. Hos oss noterades endast tre fynd, nämligen 1 ex vid Gnien 4/11, 2 ex på Åliden, Ramnäs samma dag (RLK) samt minst 2 ex i gråsiskeflock vid Felingen 13/11 (SLN).

Vanligtvis uppträder snösiskan hos oss under nordsträcket på förvåren, men även 1991 gjordes det senhöstfynd.

## Rosenfink

11/5 hördes första fågeln vid Västersjön (ML). Från 14 lokaler hördes rosenfinkar, ingen häckning har rapporterats. Vid Lisjövikens märktes 8 fåglar, den sista 28/7 (SLN, GLN).

## Tallbit

4 ex sågs vid Torenossen 1/2 (RLK), 1 ex sågs vid Nybron, Gnien så sent som 19/3 (RLK) och 1 ex hördes vid Fermansbo urskog 27/12 (KED).

Smärre sträckrörelser av tallbit förekom under hösten 1993 hos oss. Fyndet 1994 hör ihop med detta sträck. Tallbit har iakttagits hos oss varje år hittills under 1990-talet. Detta förekom ej under tidigare årtionden.

## Stenknäck

Fyra fynd under året. 1 ex sträckte vid Djupen 23/4 (SLN), 1 ex sågs i Seglingsberg 1/6 (JGP), 1 ex vid Lancarshiresmedjan i Ramnäs 12/6 (JÖG) samt 1 ex på Åliden, Ramnäs 26/11 (RLK).

Fyndet vid Seglingsberg och på bruksområdet i Ramnäs är intressanta, när och var hittas den första häckningen av stenknäck i vår kommun?

## Lappspary

Tre varfynd och ett höstfynd är en normal bild av lappsparyns uppträdande hos oss numera. Redan 3/4 sågs 3 ex vid Sörsjön (RLK), på Turkieängar sågs 1 ex 17/4 och samma dag 1 ex vid Gnien (SLN),

TFG). Höstfyndet utgör 1 ex vid Gnien 30/8 (SLN).

En förändring beträffande lappsparvens uppträdande hos oss är att vårfynd tenderar att bli allt tidigare. Skiftet av april/maj var normaldatum under 1970- och 80-talen, dessutom gjordes också fynd de åren.

Det verkar också som om lappsparven föredrar att rasta på stubbkrar före gräsmarker. Arealen stubbkrar har minskat kraftigt i vår trakt under senare år, EU-medlemskapet kommer att innebära en större areal stubbkrar igen, åtminstone något år framåt. Vad kan det betyda för fågelfaunan - flera lappsparvsfynd och färre steglits?

## Snöspärv

Åter ett år med få snöspärv hos oss. Som mest sågs 37 ex under vårsträcket vid Gnien 17/4 (SLN, TFG). Tre marsfynd, två aprilfynd, ett oktoberfynd och två novemberfynd är allt.

## Videsparv

1 ex vid Lisjöviken 11/9 (SLN). Arten uppträder inte varje år hos oss. Detta var 5:e fyndet under 1990-talet.

## Sävspärv

2 ex sågs vid Storängen 12/2 (LEN). Detta är hittills det enda vinterfyndet av arten i vår kommun under 1990-talet.

## Signaturlista:

BÅO = Bert-Åke Ohlsson, GLN = Greta Larsson, GLR = Gudrun Lager, JGP = Jan Grip, JHM = Jan Hedström, JPN = Jan Pettersson, JÖG = Jan Österberg, ILL = Inga Lindell, IÅG = Ingrid Åkerberg, LEN = Lennart Eriksson, LHM = Lillebror Hammarström, LKN = Lennart Karlsson, LLN = Leif Lejdell, LÖG = Lena Österberg, KAN = Kjell Andersson, KAO = Kristin Andersson, KED = Kjell Eklund, KJU = Kjell Jensen, KLL = Kim Lill, MHN = Mikael Hedman, MKN = Maj Karsten, MLI = Mikael Leppälampi, MRG = Markus Rehner, NAN = Niclas Andersson, OKN = Ola Kumlin, OLR = Olie Lager, PJT = Pentti Tatti, RLK = Ralf Lundmark, RSN = Roger Sahlén, SJO = Stefan Johansson, SLN = Sören Larsson, TFG = Tomas Forsberg, TSD = Tomas Pettersson, TTE = Thomas Troschke, UCN = Ulf Carlsson, YPN = Yngve Pettersson.

# Lokal Agenda 21

Text: Thomas Forsberg

Sommaren 1992 anordnade FN en världskonferens i Rio om miljö och utveckling. Riomötet har av vissa kallats för historiens största och viktigaste konferens. Där behandlades frågan om människans fortsatta överlevnad på jorden. Världens nationer undertecknade fem viktiga dokument för framtiden, varav ett är Agenda 21 - ett handlingsprogram för en hållbar utveckling på jorden.

Sveriges regering, som undertecknat de olika dokumenten vid Riokonferensen, förväntar sig att det ute i vårt land skall upprättas en "Lokal Agenda 21" i varje enskild kommun. Hur denna lokala Agenda skall se ut finns det inga ramar för. Istället är det de lokala förhållandena i varje kommun, som får bli avgörande.

En viktig tanke är att de stora globala miljöproblemen, som alla är överens om måste lösas, skall angripas på lokal nivå. Kommuner och andra myndigheter skall senast 1996 "ha inlett ett samrådsförande med befolkningen och uppnått enighet om en Lokal Agenda 21". Via en dialog med medborgare, organisationer och företag är det tänkt att man skall lära av varann och förhoppningsvis uppnå samstämmiga lösningar.

För genomförandet av Agenda 21 i det svenska samhället kan vi nog räkna med olika statliga styrmedel i form av

skatter, bidrag, lagstiftning av olika slag etc. En utgångspunkt är trots detta att försöka få olika grupper i samhället att ta ett gemensamt, frivilligt ansvar.

Arbetet med lokala Agenda 21 skiljer sig väsentligt från annan kommunal planering, både innehållsmässigt och beträffande hur arbetet bör bedrivas. Arbetet skall vara inriktat på helheten. Miljö, ekonomi och utveckling skall vävas samman för att uppnå ett mer resursnått och miljöanpassat samhälle.

Vad beträffar dagens insatser på miljöområdet ligger dessa som regel långt ifrån vad som krävs för en hållbar utveckling - även om stora förändringar skett på senare år.

Det Lokala Agenda 21-arbetet borde vara en framtidsmöjlighet för kommunen. De kommuner som inte hoppar på taget mot en hållbar utveckling riskerar att bli mindre attraktiva för ett framtidsinriktat näringsliv och för en miljömedveten befolkning. Förutseende kommuner bör däremot ha massor att vinna.

I det vittomspännande Agenda 21-arbetet måste en ideell naturförening, som Ramnäs-Virsbo Naturklubb, ses som en resurs från Surahammars kommuns sida.

Vi borde ha massor av kunskap om hofen mot den biologiska mångfalden, såsom artutrotning, biotoper som successivt för-